

Reclaim

T1J

Van wolf tot mens

Jasper Delva

Gezien op 12 mei 2024
Olevodroom, Leuven, in het kader van CIRKL Festival

In het rituele ‘Reclaim’ verbeeldt het Waalse circusgezelschap T1J met adembenemende acrobatie hoe een doorgedreven individualisme leidt tot een dierlijke oorlog van allen tegen allen, en stelt het zich de vraag wat we daar tegenover moeten zetten. Een nieuw sociaal contract geënt op samenwerking en solidariteit lijkt het antwoord, maar wat dat concreet inhoudt blijft in het midden. Het gezelschap gooit een pertinent vraagstuk in de lucht, maar landt niet met een gewichtig antwoord.

24 OKTOBER 2024

In de haast totale duisternis van een kleine, hete circustent luidt een drum. De regelmatig beukende *trom, trom, trom* begeleidt de energieke bewegingen van vijf silhouetten. Ze scanderen “Hah! Hah! Hah!” De figuren voelen corporeel, niets meer dan lichaam, enkel beweging. De scène doet denken aan een *haka*, de erg fysieke en krachtig ogende ceremoniële dans van de Maori's uit Nieuw-Zeeland. Beweging en geluid introduceren het publiek tot een ritueel, al blijft in het ongewisse waarom of waarvoor. Vooral de rol van een kinderpop valt op.

De vitale, krachtige bewegingen veranderen. Waar de figuren eerst nog duidelijk mens spelen, transformeren ze nu tot wilde honden of wolven. Ze blaffen, hijgen, huilen. Ze bewegen zich voort op handen en voeten, dagen elkaar uit, vechten, bijten, zitten elkaar wild achterna, springen spectaculair het publiek in. Zien we hier een *rite de passage*? Een rituele transformatie die erop gericht is onze dierlijke oerkracht terug te vinden? Opvallend: deze blaffende honden en huilende wolven blijven mensen, hun gezichten duidelijk zichtbaar onder de dierenschedels die ze op hun voorhoofd dragen.

Zien we een *rite de passage*? Een rituele transformatie die erop gericht is onze dierlijke

oerkracht terug te vinden?

Het wilde, acrobatische spektakel krijgt het publiek op het puntje van de stoel. Vooral het luchtwerk is adembenemend. De half menselijke, half dierlijke figuren gooien elkaar de lucht in, maken salto's en bouwen hoge piramides, en dat steeds met een ongelooflijke virtuositeit en durf. De choreografie speelt daarbij steeds met de nabijheid van het publiek die in de kleine, cirkelvormige circustent dicht op de actie zit. Wanneer een van de artiesten heen en weer wordt gezwaaid aan handen en voeten en plotsklaps lijkt los te komen, schiet het publiek, en niet alleen de eerste rij, naar achteren. Ook wanneer een van de performers een indrukwekkende bijl langs de voeten van de toeschouwers sleept en die vervolgens met ongelofelijke kracht boven hun hoofden slingert, hapt iedereen naar adem.

Maar wat gebeurt hier? Wat is de betekenis van dit ritueel? Wordt hier een nieuw lid geïntroduceerd in de roedel? Of is dit aanjagende ballet een offerande waarin de zwaksten het geschenk vormen voor een niet nader geduide kracht of god? Ook de begeleiding door de gouden stem van sopraan Blandine Coulon biedt geen antwoord, geeft geen richting. Ondersteund door twee cellisten fungeert ze als ceremoniemeester of sjamaan. Af en toe glipt ze zelfs mee in het gewoel, voegt zich bij de acrobaten, klimt op één, twee dragers en balanceert zo meer dan drie meter boven de grond zonder te stoppen om te zingen. Hoe ze de acrobatiek weet te combineren met de zang is zonder meer verbazingwekkend. Maar wat ze begeleidt blijft onduidelijk. Waarom zingt ze bijvoorbeeld 'The Fairy-Queen' van Purcell of de 'Matthäus Passion' van Bach?

Hoe sopraan Blandine Coulon acrobatiek weet te combineren met zang is verbazingwekkend.

Na een wirwar aan indrukwekkende confrontaties waarin iedereen elkaar probeert te overtroeven in een wild spel van imponerende acrobatiek, ontstaat geleidelijk een nieuw narratief dat een en ander verduidelijkt. Als iemand valt, komen de anderen nu ter hulp om te voorkomen dat die de grond raakt. Solidariteit krijgt zo een rol, de kracht van het collectief wordt – her? – ontdekt. Ook het vertrouwen van en in anderen valt duidelijk te interpreteren uit de daaropvolgende fragmenten. Alles benadrukt de schoonheid en de kracht van het samenzijn, het collectief. Samen kunnen we hoger zweven. Deze laatste scènes tonen zo wat de eerdere woorden van Coulon betekenden: "De toekomst is niet wat er met ons gaat gebeuren. Het is wat we gaan doen." En dat doen we samen.

Alles benadrukt de schoonheid en de kracht van het samenzijn, het collectief. Samen kunnen we hoger zweven.

Maar wat vertelt 'Reclaim' nu echt? De dramaturgie introduceert een ritueel waarin een solitaire oorlog van allen tegen allen overgaat in een vorm van samenleven gebaseerd op samenwerking en solidariteit. Zijn we dan getuige van de overgang van een natuurtoestand naar een samenleving? Zien we daarom initieel wolven en honden op scène? Het was Thomas Hobbes, de zeventiende-eeuwse politiek filosoof die in zijn boek 'Leviathan' de 'natuurlijke' oorlog van allen tegen allen introduceerde en stelde dat in deze natuurtoestand

de mens voor andere mensen een wolf is. Hij bepleitte de noodzakelijke overgang naar een samenleving via een sociaal contract.

Beweert ‘Reclaim’ dan dat het doorgedreven individualisme in onze neoliberale maatschappij leidt tot een ‘nieuwe’ natuurtoestand? Maar waarom wordt deze suggestie op- en onderbouwd vanuit de rituele overgang van het dierlijke naar het humane? Het neoliberalisme is absoluut geen natuurlijke toestand, want door de mens voortgebracht. En wat houdt dat nieuwe sociale contract dan in? Meer samenwerking en solidariteit? Veel invulling krijgt het niet. Het adembenemende en virtuoze stunt- en vliegwerk ten spijt, landt ‘Reclaim’ niet met belangwekkende antwoorden.

Geschreven binnen traject circuskritiek, een initiatief van Circuscentrum in samenwerking met PZAZZ.